

האם בילבל איתן בין שתי תנועות, בין שני קיבוצים, בין שני גברים ערביים ובין שתי נשים יהודיות?

יהודית, התנהל במקום אחר בארץ. גם כן בקיבוץ, רומן אחר בין צביה ורשיד. ומתוך סיפורם הטראגי של בני-הזוג אלה, שאב רפאל איתן את הפירור שממנו יצא כהתקפה על קיבוצי השומר-הצעיר.

אך הסיפור התרחש בקיבוץ גיבעת השלושה, קיבוץ של התנועה המאוחדת.

אל הקיבוץ הגיעה ב-1960 הכשרה של בחורים ערביים, לפי דוגמת ההכשרות של קיבוצי השומר הצעיר. בחור צעיר מתוך הקבוצה, רשיד מצאווה, התאהב בבת המשק, צביה בן-מתתיהו.

סיפרה או צביה להעולם הזה (2.9.1964): "כאשר הכרתי את רשיד,

ידעתי שזה לא יהיה פשוט. ידעתי שהקיבוץ יעשה משהו נגד זה... אבל הבחירה לא היתה עניין שבהגיון קר. לא יכולתי לבחור את חברי, אלא על פי ההרגשות שלי. אהבנו זה את זה, אבל הצעתי לו שיעזוב את ההכשרה ואת הקיבוץ, כי ידעתי שאהבתנו תגרום צרות. הוא הסכים ועבר לכפר-מנחם. קיבוץ השומר-הצעיר, לעבוד כמס' גריה, המשכנו להתראות — אבל כסתר... יום אחד קראו לי לחדרה של מנהלת בית-הספר, הייתי או תלמידה בכיתה "א"... והסבירו לי כי עלי להפסיק להתראות או להתכתב עם רשיד..."

הלחצים לפירוד בין בני-הזוג נמש' כו מכל הכיוונים, גם באיומים שונים

לגמרי ואין מאחוריהם גב ותמיכה. הם הולכים לאיבוד — הם לא פה ולא שם. אני יכולה לומר שדי טוב לי פה בכפר." בחופשות נוסעים בני-המשפחה לקיבוץ מרחביה, שם מקבלים אותם כבני-בית. כשהילדים היו קטנים, נסעו יותר, אבל גם היום. רק לפני שבועות מעטים בילו ביחד כמה ימים בקיבוץ. בזכותם יצרו ילדי בית-הספר היסודי בטייבה קשר עם תלמידים בגילם מקיבוץ מרחביה.

לפני שנה יזמו המורות בכיתותיהן של התאומות טיול לקיבוץ מרחביה. ילדי הקיבוץ מן הגיל שלהם אירחו אותם שם, הראו להם את הקיבוץ והסבירו להם על החיים שם. הם בילו ביחד כמה שעות מעניינות.

שבועות אחרים אחריו הגיעה כיתת הילדים ממרחביה לביקור בטייבה והתארחו בבתיהם של בני גילם. כך יכלו שני הצדדים לראות ולהכיר את החיים של הצד השני." חשוב סיפרה יהודית בתהלהבות. "חשוב שילדים, רווקא בגיל הזה ובני-הזוג יפגשו, יכירו וידברו אלה עם אלה. זה תורם הרבה מאוד להבנה. בגיל שעוד לא מאוחר מדי, בגיל שהראש עוד פתוח להקשיב ולראות."

"ואו בא רפול ואומר את הדברים האלה" היא ממישיכה בכעס. "מה אפשר לומר עלי? הוא הרי איש שבא מן ההתיישבות העובדת. מרחביה שכה של תל-ערשים. אבל לא נשאר ממנו כלום מן ההתיישבות העובדת. שיבדוק קצת לפני שהוא מדבר. שיהיה קצת פחות תוקפני כלפי האחרים. זו לא דרך להטיח ככה דברים במרחביה. ובגיה שהיה קיבוץ אחר שטעה, זה מצדיק את הגזענות של רפול? הדיבורים שלו ממש מסמרי שיער. לאן גענו כמדינה? מה עוד צריך לקרות פה? אחרי השידור טילפנו אליו מקיבוץ מרחביה, להודיע לו שהוא טעה בקיבוץ וסתם הכפיש את שמו, אבל הוא טרק להם את הטלפון כפרצוף. הוא אפילו לא רצה לשמוע."

הזוג השני רשיד מצאווה וצביה בן-מתתיהו. אלה בני הזוג שגורשו מקיבוץ גיבעת-השלושה (לא של השומר-הצעיר) ולא

שבועות אחרים אחרים אחריו הגיעה כיתת הילדים ממרחביה לביקור בטייבה והתארחו בבתיהם של בני גילם. כך יכלו שני הצדדים לראות ולהכיר את החיים של הצד השני." חשוב סיפרה יהודית בתהלהבות. "חשוב שילדים, רווקא בגיל הזה ובני-הזוג יפגשו, יכירו וידברו אלה עם אלה. זה תורם הרבה מאוד להבנה. בגיל שעוד לא מאוחר מדי, בגיל שהראש עוד פתוח להקשיב ולראות."

"ואו בא רפול ואומר את הדברים האלה" היא ממישיכה בכעס. "מה אפשר לומר עלי? הוא הרי איש שבא מן ההתיישבות העובדת. מרחביה שכה של תל-ערשים. אבל לא נשאר ממנו כלום מן ההתיישבות העובדת. שיבדוק קצת לפני שהוא מדבר. שיהיה קצת פחות תוקפני כלפי האחרים. זו לא דרך להטיח ככה דברים במרחביה. ובגיה שהיה קיבוץ אחר שטעה, זה מצדיק את הגזענות של רפול? הדיבורים שלו ממש מסמרי שיער. לאן גענו כמדינה? מה עוד צריך לקרות פה? אחרי השידור טילפנו אליו מקיבוץ מרחביה, להודיע לו שהוא טעה בקיבוץ וסתם הכפיש את שמו, אבל הוא טרק להם את הטלפון כפרצוף. הוא אפילו לא רצה לשמוע."

קיבוץ אחר, תנועה אחרת

ב מקביל לרומן שהתנהל בתחילת שנות ה-60 בין מוחמד

השלושה (משמאל) שגירש אותם. צביה, בת קיבוץ גיבעת השלושה, נאלצה לעזוב את קיבוצה בגלל אהבתה לרשיד. כשניסו להתקבל לגן-שמואל, נדחו

שבועות אחרים אחרים אחריו הגיעה כיתת הילדים ממרחביה לביקור בטייבה והתארחו בבתיהם של בני גילם. כך יכלו שני הצדדים לראות ולהכיר את החיים של הצד השני." חשוב סיפרה יהודית בתהלהבות. "חשוב שילדים, רווקא בגיל הזה ובני-הזוג יפגשו, יכירו וידברו אלה עם אלה. זה תורם הרבה מאוד להבנה. בגיל שעוד לא מאוחר מדי, בגיל שהראש עוד פתוח להקשיב ולראות."

"ואו בא רפול ואומר את הדברים האלה" היא ממישיכה בכעס. "מה אפשר לומר עלי? הוא הרי איש שבא מן ההתיישבות העובדת. מרחביה שכה של תל-ערשים. אבל לא נשאר ממנו כלום מן ההתיישבות העובדת. שיבדוק קצת לפני שהוא מדבר. שיהיה קצת פחות תוקפני כלפי האחרים. זו לא דרך להטיח ככה דברים במרחביה. ובגיה שהיה קיבוץ אחר שטעה, זה מצדיק את הגזענות של רפול? הדיבורים שלו ממש מסמרי שיער. לאן גענו כמדינה? מה עוד צריך לקרות פה? אחרי השידור טילפנו אליו מקיבוץ מרחביה, להודיע לו שהוא טעה בקיבוץ וסתם הכפיש את שמו, אבל הוא טרק להם את הטלפון כפרצוף. הוא אפילו לא רצה לשמוע."

סיפור הקיבוצים

קיבוץ גן-שמואל (מימין) שסירב לקבלם, ובמתח קיבוץ גיבעת-

גועלי ציות

(המשך מעמוד 9)

השאלה היחידה העומדת להכרעה בכחירות היא אם פרס יהיה ראשי הממשלה ושמיד סגנו, או להיפך. כיום זה נראה אכן כך.

כל התימרונים הנוכחיים של שני הגושים באים כדי לקבוע עובדות לגבי שאלה זו. כל אחד מהם סבור שאם אך יצליח להקים קואליציה מצומצמת, יבטיח לו הדבר את ראשות ממשלת-האחרות.

במיקרה זה יוכל הצד המנצח להגיש אולטימטום למנוצח: או שאתה מצטרף לממשלה שלי, או שאקים ממשלה בלעדיך.

אילו יכלו ראשי שני הגושים להיוועד יחד ולהסכים על הרכבת הקואליציה הגדולה, יכול היה העניין להיגמר מייד. אך שניים אינם מסוגלים לכך. כל אחד מהם רוצה שהוא ומיפלטו יעמדו בראש.

אך במישחק הנוכחי, לקביעת עובדות מוגמרות נאלצים שני הגושים להבטיח הבטחות למיפלטות הקטנות — וכך יכול להיווצר מצב שלא יאפשר עוד לשני הגושים להתקיים בקואליציה גדולה לברם, כלי הקטנים. יש להניח שהמיפלטות הקטנות משחקות עכשיו את המישחק כך שיובטח להן מקום גם בממשלת-האחרות. כך אכן יכולה לקום, בסופו של דבר, ממשלה שתהיה כמעט מקיף-אליקרי: שני הגושים הגדולים, המילגות הרתיות, יחד — אך מלבד המתקרמת, רק"ח וכך.

ממשלה כזאת יכולה לקום רק בהנהגת המערך, ופירושה הדבר הוא שגם התחיה תהיה בחיין.

5. ממשלה בלי מניין

סיבה לכך נעוצה בעובדה שחלק מן המערך לא יסכים כנראה בשום פנים לקואליציה בראי שות הליכוד.

בתיאוריה יכולה לקום גם קואליציה כזאת: ממשלת בראשות הליכוד ובהשתתפות מיפלטת-העבודה, שתכלול את התחיה, כל המיפלטות הרתיות ויחד.

יש להניח כי לממשלה כזאת לא יצטרפו מפ"ם, שינוי ור"ץ — אלא אם כן יתכחשו אלה לכל הצהרותיהן, וימצאו לכך אמתלה כגון "שעת-החירום" וכדומה.

לממשלה כזאת תישאר אופוזיציה ברמתן של המתקרמת, רק"ח וכך. אם גם מפ"ם תישאר בחוץ, יכולה לקום משמאל למערך מיפלטת חדשה, שתכלול את מפ"ם, ר"ץ, שינוי, ואולי גם הרשימה המתקרמת.

האפשרות שתקום ממשלה כזאת אינה סבירה, כל עוד יתמיד המערך בהתנגדותו, כי מיפלטת-העבודה אינה רוצה בפירוק המערך.

6. ממשלה בלי חרות

רגיל הפוך יכול להתבצע אם ייצטרפו הליברלים לממשלה בראשות המערך.

זהו חלום ישן של רבים במערך, וגם בקרב הליברלים, הסבורים כי איחוד חרות והליברלים (גח"ל) ב-1965 היתה טעות טראגית, הרת-אסון למדינה. אין להניח כי הליברלים יפרשו מן הליכוד כיום. אך אם יצליח המערך להקים ממשלה (דגם 2) וזו תפעל כהלכה, יתכן מאוד כי במשך כמה חודשים יופעלו בקרב הליברלים לחצים גדולים לפירוק הליכוד — מה גם שבליכוד ישתלטו אז מיי-פייס כמו אריאל שרון, שידחה את המנהיגים ה"בושלים" — שמיר, דויד לוי ומשה ארנס.

התפתחות כזאת תהיה בעלת משמעות היסטורית, מפני שהיא תחזיר את הימין המתון לקו מרכזי ויוני, לפי דוגמת הציונים הכלליים בשנות ה-50. השותפות ההיסטורית של מפ"ם, הפועל המיוחרי והציונים הכלליים תקום או לתחיה.

יש הרואים בכך ישועה למדינה.

התקבלו לקיבוץ ועזבו

כ שסיימה צביה את לימודיה התיכוניים, וכל קבוצת בני-גילה הציגו את מועמדותם להתקבל כחברים בקיבוץ (הליך הקבוע בתקנון, שהוא ברר-כלל הליך טכני בלבד, פרט למיקרים חריגים באופן מיוחד), החליטה מזכירות גיבעת-השלושה, בהצבעת האסיפה הכללית, שצביה לא תתקבל כחברה במשק.

לזוג לא נותרה ברירה והם עזבו את התיידוד עם חברים מקיבוץ גן-שמואל הסמוך וב-1964, הציעו להם חבריהם, כי יציעו את מועמדותם לחברות בקיבוץ זה הצביעה נגד קבלתם לקיבוץ.

בעיקבות סערה שהתעוררה אז בארץ, הציעו שני קיבוצים של השומר הצעיר, בית-אלפא ועידוד, לקבל את בני-הזוג כחברים בקיבוץ. השניים נחרו בקיבוץ עידוד. הם התגוררו שם כמה שנים, אך לא הסתדרו בקיבוץ, והחליטו לעזוב. עזיבתם נבעה מסיבות אישיות ולא בגלל היותם זוג מעורב, או מקשיים שנבעו מגזענות כלפי רשיד. השניים עברו לתל-אביב, ומתגוררים בעיר עד היום. בנם, שנולד בתקופה שגרו בחדרה, משרת היום בצבא, כיהודי לכל דבר.

ענת סרגוסטי